

Tanıtım

Tema: Eski Çağ Medeniyetleri**Konu: Eski Çağ'da Hukukun Toplumsal Düzene Etkileri****Alt Konu:**

1. Kanunların Ortaya Çıkışı
2. İlk Çağ medeniyetlerinde kanunlar

Temanın Amacı: Eski Çağ medeniyetlerinde hukukun toplumsal düzeni sağlamadaki rolünü sorgulayabilme**Anahtar Kavramlar:**

- Urgakina Kanunları
- Hammurabi Kanunları
- Hitit Kanunları
- Roma Kanunları
- Kolektif Ceza
- Töre

Öğrenme Çıktıları:

- a) Eski Çağ medeniyetlerinde hukukun toplumsal düzeni sağlamadaki rolü hakkında merak ettiği konuları belirler.
- b) İlgili konular hakkında sorular sorar (5N1K).
- c) Farklı kaynaklar üzerinden konuya ilişkin bilgi toplar.
- d) Topladığı bilgilerin doğruluğunu değerlendirir.
- e) Topladığı bilgiler üzerinden Eski Çağ medeniyetlerinde hukukun toplumsal düzeni sağlamadaki rolüne ilişkin çıkarım yapar.

Köprü Kurma

İhtiyaçlar / Roller	Açıklama
Adaletin Sağlanması	Suçların cezalandırılması, hakların korunması ve adil yargılanma süreçlerinin sağlanmasıyla toplumda adaletin temini.
Toplumsal Düzenin Korunması	Kanunlar, toplum içindeki düzenin sağlanmasına yardımcı olur. Suç işleyenlerin cezalandırması ve toplum normlarının korunması bu düzenin temelini oluşturur.
Birey Haklarının ve Özgürlüklerinin Korunması	Hukuk kuralları, bireylerin temel haklarını ve özgürlüklerini korur. Bu, örneğin ifade özgürlüğü, inanç özgürlüğü, mülkiyet hakları gibi hakları içerir.
Toplumun Güvenliği	Kanunlar, toplumun fiziksel ve sosyal güvenliğini sağlamak için çeşitli önlemler içerir. Polis, itfaiye, sağlık hizmetleri gibi kamu hizmetlerinin yasal düzenlemeleri bu amaçla oluşturulur.
Toplumun Gelişimi ve Refahının Desteklenmesi	Hukuk, ekonomik faaliyetleri düzenler ve ekonomik refahı artırmak için çeşitli düzenlemeler içerir. Ayrıca eğitim, sağlık, çevre koruması gibi toplumun genel refahını destekleyen yasal düzenlemeler de bulunur.

Yukarıda günümüz hukuk kurallarının hangi ihtiyaçları karşılamak için oluşturulduğu ve bu kuralların toplum düzenini sağlamadaki rolünü gösteren bir tablo verilmiştir.

Sizce bu ihtiyaçlar içerisinde en önemlisi hangisidir? Nedenini açıklayınız.

1. KANUNLARIN ORTAYA ÇIKIŞI

- Kanunlar, insanların bir arada yaşama ihtiyacı doğrultusunda ortaya çıkmıştır.
- İnsanlar toplu olarak yaşamaya başladıklarında, karşılaştıkları çeşitli sorunları çözmek ve düzeni sağlamak için kurallar koymaya ihtiyaç duymuşlardır.
- Kanunların ortaya çıkmasına yol açan bazı ana faktörler şunlardır:
 - a. **Toplumsal Düzen ve Güvenlik İhtiyacı:** Toplum içinde güvenlik ve düzenin sağlanmasını insanlar için önemlidir. Bu nedenle, belirli davranışları yasaklayan ve cezalandıran kuralların oluşturulması gereklidir. Bu, toplumda huzur ve güvenliği sağlar.
 - b. **Çatışmaların Çözümü:** İnsanlar arasında anlaşmazlıkların yaşanması kaçınılmazdır ve bunların adil bir şekilde çözülmesi gerekir. Kanunlar, çatışmaları çözmek ve adil bir şekilde hüküm vermek için bir çerçeve sağlar. Bu, toplumun barış içinde yaşamasını sağlar.
 - c. **Toplumsal Değerleri ve İnançları:** Bir toplumun değerleri, inançları ve etik ilkeleri, o toplumun kanunlarını şekillendirir. Kanunlar genellikle toplumun ortak değerlerine dayanır ve bu değerlerin korunmasını amaçlar.
 - d. **Yasal ve Siyasi Otoritenin Kurulması:** Kanunlar, genellikle belirli bir siyasi otoritenin veya hükümetin varlığını ve yetkisini belirtir. Bu otorite, toplumun genel hukukunun uygulanmasından sorumludur.
 - e. **Toplumsal Gelişim ve İhtiyaçlar:** Toplamlar zamanla değişir ve gelişir. Bu değişimlere uyum sağlamak için kanunlar da sürekli olarak revize edilir ve güncellenir. Yeni teknolojilerin, ticaretin ve toplumsal ilişkilerin gelişmesi, yeni hukuki düzenlemelerin ortaya çıkmasını gerektirebilir.
- İlk Çağ'da yapılan hukuk kurallarının kaynağını akıl, gelenek ve dinî inançlar oluşturmuştur.
- Yazının icadına kadar toplumlar hukuk kurallarını sözlü olarak belirlemişlerdir.
- Yazının icadı ile birlikte hukuk kuralları kayıt altına alınmıştır.

2. İLK ÇAĞ MEDENİYETLERİNDE KANUNLAR

A. Mezopotamya Medeniyetlerinde Kanunlar

a. URGAKİNA KANUNLARI

- Milattan önce 24. yüzyılda Sümerler medeniyetine hükmeden Ur-Nanşe hanedanına ve o dönem halk üzerinde büyük baskı kuran din adamlarına karşı yapılan bir askeri darbe sonrası sıradan bir asker olan Urgakina, darbeyi başlatan isim olduğu için Lagaş kent devletinin kralı olmuş ve Urgakina Kanunları isimli bir dizi kural duymuştur.

- Urgakina Kanunları, antik Mezopotamya'da M.Ö. 2350 civarında yazıya geçirilmiştir.
- Urgakina Kanunlarının temel amacı din adamlarının ayrıcalıklarını elinden almak ve halkı zora sokan uygulamalar ile vergilerden kurtulmaktır.
- Urgakina Kanunları, toplumsal düzeni ve adalet sistemini düzenleyen bir dizi kuraldan oluşmaktadır.
- Kil tablet üzerine Sümer harfleriyle yazılmış olan Urgakina Kanunları, diğer Sümer tabletlerindeki örnekler gibi üç bölümden oluşmaktadır.
- Urgakina Kanunlarının ilk bölümünde darbe öncesi dönemden bahsedilir. Darbenin neden yapıldığı ve halkın durumu anlatılır.
- Urgakina Kanunlarının ikinci bölümünde darbe sonrası neler yapıldığından bahsedilir. Son bölümde ise toplumsal yapıyı düzenleyen bir dizi kural madde madde yazılmıştır.
- Urukagina Kanunları, toplumda sosyal adaletin sağlanmasını ve eşitliği teşvik etmeyi amaçlamıştır.
- Yasa, toplumsal tabakalar arasında adaletin sağlanmasına odaklanmış, zenginlerin yoksulları ezmesini engellemek istemiştir.
- Kanunlar, kölelik ve serfliği azaltmayı ve kölelere daha fazla hak tanımıştır. Özellikle, borç nedeniyle köleleştirme uygulamalarına kısıtlamalar getirilmiştir.
- Yöneticiler arasındaki yolsuzluk ve haksız kazançları önlemeyi amaçlamış, hükümet görevlilerinin adaletsiz uygulamalarına ve rüşvete karşı önlemler almıştır.
- Mülkiyet haklarını korumayı ve arazi sahiplerinin haklarını garanti altına almayı hedeflemiştir.
- Tapu kayıtlarının düzenlenmesi ve mülkiyetin belgelenmesi konusunda düzenlemeler içerir.
- Bu kanunlar, bölgede bin yıldan fazla bir süre kullanılmış ve Sümer, Akad, Babil ve Asur medeniyetlerini etkilemiştir.

Görsel: Urgakina Metinleri - Louvre Müzesi

Urgakina Kanunlarının maddelerinden bazıları:

- Gömülecek her ölü için üç testi içki ve 80 somun ekmek alınacak.

- Cenazeci bir baş keçi ve bir yatak alacak.
- Cenazelerde ağlamakla görevli ağıtıcılar somun ekme, içki ve çamurluk alacak.
- Yaşayan kör kişilere sabah bir, öğlen bir, akşam altı, gece beş somun ekme verilecek.
- Fakirler istemediği sürece malını bir zengine satmayacak.
- Fakirden alışveriş yapan zenginler, ödemeyi gümüşle yapacak.

 Örnek 1

Sümerlerde adaletin koruyucusu olarak Güneş Tanrısı Utu (Tammuz) kabul edilmekteydi. Kral tanrı adına adaleti sağlamakla görevli kabul edilmekteydi.

Bu bilgilere göre Sümerlerle ilgili;

- I. Krallar meşruiyetini bürokrasiden almaktadır.
- II. Teokratik yönetim anlayışı vardır.
- III. Çok tanrılı anlayış hakimdir.

yargılarından hangileri söylenemez?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

b. HAMMURABI KANUNLARI

- Hammurabi Kanunları, MÖ 1760 yılı civarında Mezopotamya'nın Babil ülkesinde ortaya çıkan, tarihin en eski ve en iyi korunmuş yazılı yasalarından biridir.
- Babil kralı Hammurabi'nin çeşitli meselelerde verdiği kararlar, Babil'in koruyucu tanrısı Marduk adına yapılan Esagila Tapınağı'na dikilen bir taş üzerine Akadca dilinde yazılmıştır.
- Hammurabi, kendisine bu yasaları yazdırmanın Güneş Tanrısı Şamaş'ın olduğunu söylemiştir. Dolayısıyla yasalar da tanrı sözü sayılıyordu.
- Babil Kralı Hammurabi rahiplerin egemenliğini sınırlayan ve toplumsal yapıyı düzenleyen reformlar yapmıştır.
- Hammurabi kanunları “göze göz dişe diş” (kısasa kısas) şeklinde içeriğe ve ağır yaptırımlara sahip kanunlardır.
- Bu kanunlar kişi hakları, miras, aile ekonomi ve ticaret gibi konuları kapsamaktadır ve 282 maddeden oluşmaktadır.

Hammurabi Kanunlarının maddelerinden bazıları:

- Bir adam başka bir adamı cinayetle suçlayarak suç duyurusunda bulunur, ancak bunu kanıtlayamazsa, suçlayıcı idam edilecektir.
- Evli bir adamın karısı çocuklarını bakması için başka bir kadın alırsa ve adam bir kadın daha isterse o adam ikinci karısını alamaz.
- Bir adam, bir adamın oğlundan veya bir adamın cariyesinden, şahitsiz veya sözleşmesiz gümüş veya altın, köle veya cariyeye, öküz, koyun veya eşek veya başka herhangi bir şey satın alırsa veya (aynısını) emanet olarak alırsa, adam hırsız olarak öldürülecek.
- Eğer bir adam kendisine çocuk veren kadından ayrılmak isterse, ona çeyizini geri verir ve tarlası, bahçesi ve malının bir kısmını da kullanması için verir.
- Bir adam bir evde gedik açarsa, onu o gedığın önünde öldürecekler ve onu evin içine sokacaklar.
- Bir adam eşkıyalık yapıp yakalanırsa, o adam öldürülecektir.
- Bir adamın evinde yangın çıkarsa ve onu söndürmeye giden bir adam, ev sahibinin eşyalarını görür ve ev sahibinin eşyalarını alırsa, o adam o ateşe atılacaktır.

 Örnek 2

Babil yasalarına göre köylülerin devlete asker vermek, zorunlu hizmette bulunmak ve vergi ödemek gibi görevleri vardı. Eğer bu hizmetlerden birisini yerine getirmezlerse köylülerin kendi toprakları ellerinden alınıp satışa çıkarılabildi.

Bu duruma göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Köylülerin bazı sorumluluklarının olduğuna
B) Özel mülkiyet anlayışının görüldüğüne
C) Yasaların merkezi otoriteyi koruduğuna
D) Sınıfsal çatışmalarının yaşandığına
E) Ekonomi ile ilgili düzenlemelerin olduğuna

Etkinlik

Hammurabi Kanunlarına ait bazı maddeler

Kanun 195: Bir oğul babasına vurursa onun eli kesilir.

Kanun 196: Bir kimse, bir başkasının gözünü çıkarırsa, onun gözü de çıkarılacaktır.

Kanun 197: Bir kimse, bir adamı yaralar ve onun kemiğini kırarsa, onun da kemiği kırılacaktır.

Kanun 218: Eğer bir doktor, bronz bir neşterle ciddi bir yara için bir adamı ameliyat ederse ve adamın ölümüne sebep olursa ya da adamın gözünü yok ederse, onun eli kesilecektir.

Kanun 229: Birisi, bir başkasının evini inşa eder ve o evi sağlam yapmazsa ve ev çöker, ev sahibini öldürürse, inşaatçı ölüm cezasına çarptırılır.

Kanun 230: Eğer çöken ev ev sahibinin oğlunu öldürürse, inşaatçının oğlu ölüm cezasına çarptırılır.

I. Hammurabi Kanunlarının sert yaptırımlara sahip olmasının nedeni sizce nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II. Günümü hukuk kurallarında bu tür ağır yaptırımların olmama nedenleri sizce nelerdir? Değerlendiriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

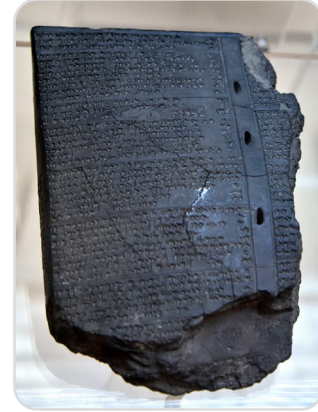
B. Mısır Medeniyetinde Kanunlar

- Antik Mısır'da yazılı kanunlar olarak bilinen bir belge bulunmamaktadır.
- Mısır'ın farklı dönemlerinde çeşitli yönetimler ve yasal normlar vardı.
- Hukuki düzenlemeler genellikle yerel yasalar ve geleneksel uygulamalar üzerine kuruluydu.
- Ceza uygulamaları, hırsızlık gibi suçlar için para cezaları veya işkence biçimleri içeriyordu.
- Firavunun iradesine karşı gelmek ciddi sonuçlar doğurabilirdi.

C. Anadolu Medeniyetinde Kanunlar

A. HİTİT KANUNLARI

- Hitit Kanunları, antik Anadolu'nun en eski yazılı hukuk sistemlerinden biridir.
- Hitit Kanunları, toplumsal hayatın tüm alanlarını düzenlemiştir. Ceza hukuku, aile hukuku, mülkiyet hakları ve ticaret hukuku gibi birçok konuya yer verilmiştir.
- Hitit Kanunları, hırsızlık, adam öldürme, sihirliklik gibi çeşitli suç türlerini tanımlamıştır.

Hitit Kanunları

- Davalar, saray tarafından görevlendirilen yargıçlar tarafından yürütülmüştür. Kanıtlar ve tanıklar önemli rol oynamıştır.
- Hitit hukukunda işlenen suçların cezaları daha çok maddi niteliktedir.
- Bir suçun tanrılara ve krallara karşı işlenmesi ile çeşitli sosyal sınıflardaki insanlara karşı işlenmesi halinde verilen cezalar farklıydı.
- Suçlunun sosyal mevkisi de verilen cezanın hafif veya ağır olmasında önemli rol oynuyordu.

- Hititlerde diğer devletlerden farklı olarak kadınlara da boşanma hakkı tanınmıştır.
- İlk defa kasten adam öldürme ile kazara adam öldürme birbirinden ayrılmıştır.
- Kolektif cezalar uygulanmıştır. (suçlu olan kişinin ailesinin de ceza alması)

Etkinlik

Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerlere size verilen kelimeleri doğru olarak doldurunuz.

	Toplumsal Düzen Kuralları Arasında Karşılaştırma			
	Hukuk Kuralları	Din Kuralları	Ahlâk Kuralları	Örf ve Adet Kuralları
Kurallar				
Muhatabı	İnsanlar	İnsanlar		İnsanlar
Kural koyucu		İlâhî İrade		
Yaptırım	Cebrî Nitelikte	Cehennem Azabı Çekme Korkusu		Ayıplama, Kınama, Dışlama, Dövme, Linç, vs

Ahirette cezalandırılma

İnsanın Kendisi

Devlet

Var

Vicdan Azabı

Toplum

D. Avrupa Medeniyetinde Kanunlar

a. YUNAN HUKUKU

- Yunan hukuku, genellikle farklı şehir-devletler arasında çeşitlilik gösterirdi.
- MÖ 7. yüzyılda Atina'da Dragon tarafından yazılan kanunlar oldukça katı ve sert cezalar içeriyordu.
- MÖ 6. yüzyılda Solon tarafından yapılan reformlar toplumsal sınıflar arasındaki uçurumu azaltmaya ve yasaları yeniden düzenlemeye odaklanmıştır.

b. ROMA HUKUKU

- Eski Roma Hukuku, yani **İus Civile**, Roma vatandaşlarına özel olarak uygulanan hukuk sistemini ifade eder.

- Bu sistem, Roma Devleti'nin kuruluşundan itibaren gelişen ve vatandaşların günlük yaşamlarını düzenleyen, bir dizi yazılı ve sözlü kurallardan oluşuyordu.
- Roma'nın fetihlerinin ve ticaretinin artmasıyla birlikte, şehir içinde yaşayan yabancıların sayısı da arttı.
- Bu yabancılar için ayrı bir hukuk sistemi oluşturma ihtiyacı doğdu, buna **İus Gentium** adı verildi.
- Bu sistem, Roma vatandaşları ile yabancılar arasında uygulanabilecek ortak kuralları içeriyordu.
- Cumhuriyet Dönemi'nde hukuk, yasama organları olan senato ve halk meclisleri tarafından oluşturulan yasalarla şekilleniyordu.
- Justinianus öncesi dönemde Roma hukuku, özellikle Praetor'un verdiği kararlar ve yargıtayın (Centumviri) kararları ile şekilleniyordu.
- Praetor, yasal uyumsuzlukları çözmek için yargı yetkisine sahipti ve bu kararlar, hukukun gelişimine önemli katkılarda bulundu.
- Özellikle 12 Levha Yasası, Roma hukukunda önemli bir kilometre taşı olarak kabul edilir.

- Patricilerin uygulamalarına karşı çıkan pleplerin ayaklanmalarını bastırmak amacıyla dönemin kanunları düzenlenerek yazılı hale getirilmiştir.
- Bu kanunlarla Roma halkının görev ve sorumlulukları, toplum ilişkileri gibi birçok konuya açıklık getirilmiştir.

E. Türkistan Medeniyetinde Kanunlar

a. TÖRE

- Töre, yazılı hukuk sistemlerine öncülük eden, geleneksel toplumların temel hukuk sistemidir.
- Törede, hukukun kaynağı yazılı metinler değil, nesilden nesile aktarılan gelenekler, örf ve adetlerdir.
- Töre hukukunun niteliği, toplumsal bağlamda belirlenir ve değişkenlik gösterebilir.
- Törenin yaptırımları, genellikle toplumsal dışlanma, alay konusu olma veya ekonomik cezalar gibi biçimlerde gerçekleşir.
- Töre hukuku yazılı bir hukuk olmadığı için bu yaptırımların belirli kuralları ve ölçütleri yoktur.
- Töre, toplumsal yaşamın düzenlenmesinde önemli bir rol oynar. Geleneklere, değerlere ve inançlara dayalı olarak toplumsal ilişkileri düzenler, toplumsal uyumu sağlar ve bireylerin davranışlarını yönlendirir.

- Töre, toplumsal çatışmaları önleme ve çözümlemede önemli bir araçtır.
- Toplumsal normlar ve kurallar belirleyerek bireyler arasındaki ilişkileri düzenler ve çatışmaların çözümünde yol gösterir.

Kadına saygı Türk'ün töresindendir.

- Töre, toplumun ihtiyaçlarına ve koşullarına uyum sağlamada esneklik gösterir. Değişen zamanlara ve koşullara göre uyum sağlayarak toplumsal işlevlerini sürdürür.
- Töre hukuku, genellikle mahkemelerde değil, topluluk içinde çözülür.
- Töre hukukunun uygulanması, çoğunlukla toplumun büyükleri veya yaşlıları tarafından gerçekleştirilir. Onlar, töre kurallarını bilirler ve bunların nasıl uygulanması gerektiğini belirlerler.
- Töre hukukunun uygulanmasında, cezalar genellikle maddi veya manevi olabilir.
- Maddi cezalar, para cezası veya mal kaybı şeklinde olabilir.
- Manevi cezalar ise, toplumsal dışlanma veya itibar kaybı şeklinde olabilir.
- Konargöçer yaşam tarzından dolayı Türk töresinde uzun süreli hapis cezaları yoktur.
- Töreye göre devlete isyan, askerden kaçma, cinayet, hırsızlık, tecavüz gibi suçların cezası ölümdür.

Örnek 3

Töre, başta kağan ve üst düzey yöneticiler olmak üzere toplumun her ferdini bağlayan ve herkesin uyması gereken değerler ve kurallar bütünü olarak bir kutsallığa sahipti. Törenin bazı şart ve kuralları değiştirilemez nitelik taşıırken bazıları zamanla değişime uğramaktaydı. Başa geçen kağanlar yeni töreler ilan edebilirdi. Töreye uymamanın cezasını devlet adına kağan veya devlet görevlileri verebilirdi. Türklerin İslamiyet'i kabulü ile birlikte töre kelimesinin yerini örf ifadesi almıştır.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- Törenin etkisi Türk tarihi boyunca devam etmiştir.
- Bazı töre hükümleri değiştirilebilir niteliktedir.
- Töre kanun özelliği taşımaktadır.
- Türk kültüründe töre önemli bir yere sahiptir.
- Türklerde din değişikliği yaşanmıştır.

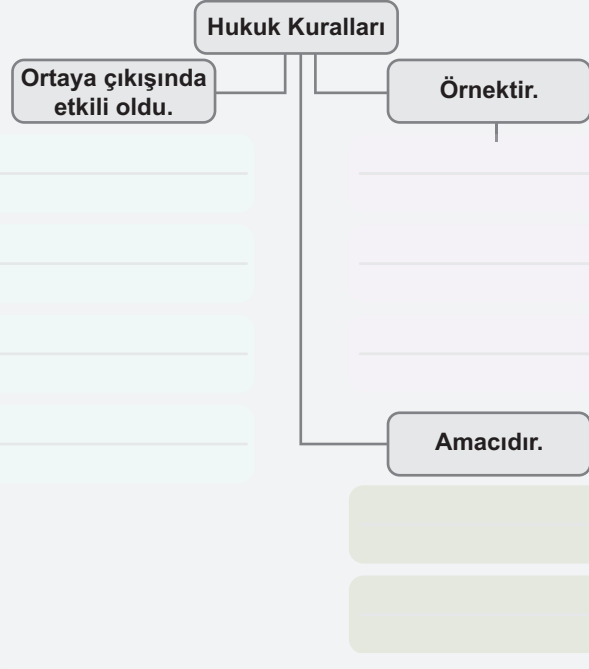
Önemli

İlk Çağ devletleri toplumun ana omurgasını oluşturan aile yapısına önem vermişler ve bu yapıyı korumaya yönelik kanunlar düzenlemişlerdir.

Etkinlik

Aşağıda verilen tabloda boş bırakılan yerleri doldurunuz.

1. İlk Çağ'da Anadolu'da Hititler toplum hukukunu, mülkiyetini ve devleti, Frigler ise tarımı korumak amacıyla kanunlar yapmışlardır.

Buna göre topluluklar arası bu farklılıkta daha çok aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Dinsel inancın
B) Sosyoekonomik şartların
C) Yönetim şeklinin
D) Askerî gücün
E) Kültürel yapının

2. Mezopotamya hukuku, insanı ve mülkiyeti esas alan hükümler içermiştir.

Bu duruma Mezopotamya hukukunun,

- I. kanunların sadece erkeklerin haklarını değil kimi durumlarda kadın haklarını da gözetmesi,
II. kanunlarda özel mülkiyete yer verilmesi,
III. kanunların kaynağını dinden alması

özelliklerinden hangileri kanıt olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

3. Anadolu hukuku açısından tarımsal üretimi korumayı amaçdinen kanunları ile ünlü medeniyet aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Frigler
B)Lidyalılar
C)İyonyalılar
D)Urartular
E)Babiller

4. Babil Kralı Hammurabi tarafından MÖ 1750'de oluşturulan Hammurabi Kanunları hem kendisinden önceki Sümer kanunlarının hem de o dönemdeki Babil toplumunda ortaya çıkan ihtiyaçlara cevap verecek bazı kanunların ilavesiyle oluşmuştur. Toplumda yerleşik olan örf, adet ve gelenekler de bir hukuk kaynağı olarak kabul edilmiş ve söz konusu kanunlar bunlarla uyumlu olarak hazırlanmıştır.

Buna göre Hammurabi Kanunları ile ilgili,

- I. toplumsal düzeni amaçladığı,
II. Eski Çağ boyunca değişmeden uygulandığı,
III. kaynağını Mezopotamya'dan aldığı

yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve III
E) I, II ve III

5. "Her kim, bir büyük ya da bir küçük baş hayvan, bir eşek, ya da bir tekne çalarsa ve de bunlar sıradan bir vatandaşa aitse: Çaldığı eşyanın değerinin on katını geri ödeyecektir. Ve hatta buna ek ceza olarak, idam eklenir: Eğer hırsızlığı yapankişinin geriye ödeyecek hiçbir şeyi yoksa, idam edilir."

Hammurabi Kanunlarında yer alan bu ifadelerle göre,

- I. Ekonomik durumu iyi olmayan bir suçlu ölüme mahkumdur.
II. Hukuk kurallarında kişinin statüsü etkili olmuştur.
III. Hırsızlık suçlarının tamamen önüne geçilmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

6. Köleler bir Romalıya fiziksel zarar verdikleri takdirde aynı suçuişlemiş özgür bir yurttaşla kıyasla iki katı ceza öderler; benzer şekilde, hırsızlık yaparken suçüstü yakalanan yurttaşlar malını çaldıkları kişiye hizmet etmek zorunda kalırken köleler kırbaçlanır ve ölüm cezasına çarptırılır. (...)

Roma hukukunda yer alan bu ifadelere bakıldığında hukuk sisteminin cezalandırma yönteminde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Coğrafi şartların
B) Sosyal statünün
C) Dinsel inancın
D) Yönetim şeklinin
E) Askeri gücün

7. Eski Çağ'da Hammurabi kendini adaletin kralı olarak ifade etse de kanunlarını, Tanrı Şamaş'ın önünde durduğu bir stelin alt kısmına yazdırmıştır. Bu stelde zayıfların ve öksüzlerin koruyucusu, tanrı adına ülkeyi yöneten adil ve insancıl hükümdar olarak kendisini tanıtmıştır. Hammurabi Kanunları "dişe diş, göze göz" şeklinde değerlendirilen ve suçu işleyene aynı ağırlıkta cezayı içeren kanunlardır.

Buna göre Hammurabi'nin,

- I. gücünü meşrulaştırmak,
II. adaleti sağlamak,
III. ülkeyi dinî kurallarla yönetmek

amaçlarından hangilerini benimsediği söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

8. Hititler evlilik sözleşmesi ile kadın,erkek ve bu evlilikten doğacak çocukların haklarını kanunlar çerçevesinde korumuşlardır.

Buna göre Hititler ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Çocuk sayısına sınırlama getirildiği
B) Aile kurumunun önemsendiği
C) Etnik birliğin amaçlandığı
D) Kadın - erkek eşitliğinin sağlandığı
E) Kadınların iş hayatına atıldığı

9. Orta Asya'dan doğan Türk toplulukları, toplumsal düzeni yazısız kanunlar aracılığı ile sağlamışlardır. Kurdukları devletin önce töresini belirleyen Türk büyükleri devleti töreye göre yönetmişlerdir.

Buna göre törenin,

- I. sosyal,
II. hukuki,
III. idari

alanlarından hangilerinde etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

10. Roma'da 12 Levha Kanunlarının hazırlanmasında,

- I. toplumsal düzeni sağlamak,
II. sınıf çatışmalarını engellemek,
III. halkın yönetime katılmasını sağlamak

amaçlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III